

ENTREVISTA

Quim Monzó

NARRADOR

► ► ►

Com a escriptor m'ha condicionat més aviat poc; en la vida privada sí, perquè vaig pel carrer i la gent em mira. Seria interessant viure en un anonim total. Si vaig a fer cròniques, que em coneguin en part m'és negatiu i en part m'és positiu. Si no és en certs ambients on realment puc passar desapercebutíssim, el fet de ser conegut perverteix una mica el meu punt de *voyeur*. Quan vaig anar a Israel, o a Nova York tres dies després de l'11-S, vaig tornar a la vella normalitat. No em coneixia ni Déu, podia respirar tranquil·lament i barallar-me amb els policies que no em deixaven entrar als llocs.

EP. *¿La feina periodística és per a vostè tan important com la de narrador? No me l'imagino abandonant els mitjans de comunicació per dedicar-se exclusivament a la narrativa, quan deu ser un dels pocs escriptors que s'ho podrien permetre.*

QM. Afortunadament, a la vida pots compaginar les dues coses. Tampoc faig de tot: no escric teatre ni poesia. Em puc permetre el luxe de fer articles, disfruto moltíssim fent-los i no hi voldria renunciar. Durant la passada campanya electoral vaig treballar molt, molts dies vaig acabar cansat per les incongruències d'un polític o d'un altre, però va ser apassionant seguir-los i fer-ne el retrat, veure com són i com funcionen, com parlen, quines paraules fan servir i quins gestos utilitzen per remarcar les paraules. Ja m'està bé mantenir les dues coses; no em veig amputat ni de la ficció ni de la crònica periodística.

EP. *¿El pànic que té de no caure en cap clixé, ni formal ni de contingut, pot arribar a ser castrador?*

QM. El perill de ser hipercrític amb un mateix és que pot dur-te a la paràlisi, a la immobilitat. No es tracta tant de ser molt original com de no caure en el que és cursi. Te'n poso un exemple. En una època determinada, tenia gràcia quan en una entrevista algú et deia: "M'agrada que em facis aquesta pregunta". Era una paròdia d'un clixé que feien servir certs sectors o certs polítics. Però va arribar un punt que això mateix ja es va convertir en clixé. Ara el clixé és dir que és un clixé parodiar la frase "M'agrada que em facis aquesta pregunta". I així fins a l'infinit. És inevitable que qualsevol frase que es digui fent burla d'un tòpic, si té molt d'èxit, perdi la força i acabi convertint-se també en clixé. Tots els clixés neixen en un moment determinat d'una frase que era bona. Si una cosa que dius en un moment funciona i s'escampa molt, dita vint anys després fa feradat.

EP. *S'ha dit de vostè que practica una literatura desmitificadora. De què?*

FRANCESC MELCION

QM. Sabent que és impossible fugir-ne del tot, intento fugir del lloc comú. Potser faig una literatura reactiva; no m'acabo de creure res. Però jo no en diria així, perquè em sembla que això mateix (la idea que jo faig una literatura desmitificadora) també s'hauria de desmitificar.

EP. *¿Ha tingut mai la sensació d'estar sobredimensionat i, en conseqüència, la por de decebre uns seguidors que potser esperem massa de cada nou llibre de Quim Monzó?*

QM. Això és inevitable. En un moment determinat jo mateix puc descobrir un cantant ics, que conec jo i mitja dotzena de persones més, m'entusiasma i trobo que és boníssim, excepcional. Em converteixo en un fervorós seguidor seu. Com que aquest músic realment funciona, co-

mença a agradar a vint, trenta, cinquanta, cent persones. La cosa comença a mosquejar-me, perquè era un músic meu, l'havíem descobert jo i els meus sis amiguets. Quan en comptes de ser-ne sis, o cent, ja som un milió de persones, començo a sentir-me rebotat i indignat. La gent se sent ofesa quan aquell músic tan de culte es converteix en un individu valorat per molts. Això crea en els primers seguidors una sensació entre la gelosia i la ràbia.

EP. *Per qui prefereix ser valorat, per la minoria que crea opinió o per la massa?*

QM. Jo només espero quedar satisfet del que escric, muntar una construcció que em satisfaci. Les crítiques que se'm puguin fer les tindrè en compte, però si jo n'estic satisfet, n'estic satisfet. Tu es-

crius el que et surt de dins, si no és que estàs fent una novel·la prefabricada. Si tens un contracte amb una editorial per fer un *best seller* que ha de vendre cinc milions d'exemplars, el fas i et ceneixes a determinades normes, però aleshores per a tu escriure llibres és com muntar prestatgeries de mecano. Ja no ets un escriptor dels que segreguen les seves misèries o alegries.

EP. *Vistos en perspectiva, ¿creu que els seus llibres dibuixen una trajectòria literària cada cop millor?*

QM. Dibueixen la trajectòria de la meua vida. A vegades rellegeixo un llibre perquè se n'ha de fer una edició nova, o una traducció, i al·lucino: m'adono que els contes i les novel·les presagien situacions posteriors de la meua vida. D'això en vaig fer un conte titulat, crec, *La literatura*, publicat dins *Guadalajara*. Quan escric em deixo anar, desfreno la repressió i veig coses que, en el fons, ja sóc conscient que passaran. És el mateix mecanisme que es posa en marxa quan dorms: els somnis no endevinen el futur, però de nit, sense la repressió de la diürnitat, el cervell queda lliure i els fantasmes i les neures es conformen d'una manera que et permeten veure fets futurs.

EP. *¿Pensa que ha assolit la maduresa com a escriptor?*

QM. La maduresa no existeix: és aquell horitzó que sempre veus al lluny; camines cap a ell però mai no hi arribes, perquè quan arribes al lloc on abans veies l'horitzó, l'horitzó és més enllà. Hi ha dos llibres meus que no reedito. El primer dels que ja reedito és *Uf, va dir ell*. Des d'aquell llibre fins a l'últim hi ha una progressió evident. Cada vegada et treus coses del damunt, però també n'agafes d'altres. Estic convençut que *El perquè de tot plegat* és el llibre més eixut que he escrit mai, el més despullat. A *Guadalajara* ja hi ha una recuperació de frases subordinades, d'anar-me'n per les branques, que és una cosa que cada cop m'apassiona més. Sobretot des que tinc parents d'edat avançada, em

fascina el mètode que tenen de repetir-se, de fer un rull que es va tancant i no hi ha manera de sortir-ne. Aquesta demència és fascinant des del punt de vista narratiu. M'agradaria, algun dia, ser capaç d'aplicar a un relat els mètodes de narració senil.

EP. *Com encaixa les opinions en relació amb la seva obra dels escriptors autoanomenats imparables?*

QM. Quan vaig publicar el primer llibre, Àlex Broch en va fer una crítica (a *El Correo Catalán*, si no m'equivoco) que es deia *Els obrers no són músics*, on em fotia una garrotada excepcional. A partir d'aquell moment, al llarg de la vida hi ha hagut gent que ha valorat la meua obra d'una manera i gent que l'ha valorat d'una altra. Recordo que, just abans de publicar *La magnitud de la tragèdia*, a l'AVUI un crític que firmava A.A. va escriure una ressenya dient: "A Quim Monzó se li han de parar els peus". Imagina si en fa d'anys.

EP. *Que algú posi en qüestió la seva producció literària sembla un símptoma que Quim Monzó ha deixat de ser intocable.*

QM. És que no he deixat de ser intocable: no ho he estat mai. Fixa't en els exemples que t'he dit. Sempre he anat rebent. Si ara busqués les carpetes on guardo les crítiques que m'han fet al llarg dels anys, et podria ensenyar crítiques demolidores de tots i cada un dels llibres. De novetat no n'hi ha cap ni una.

EP. *¿En els seus llibres hi ha molta dosi de banalitat o poca?*

QM. Què vol dir banalitat en literatura? A què s'aplica? Potser s'aplica amb banalitat... Una sèrie d'escriptors hem estat lluitant durant molts anys per aconseguir fer uns llibres de qualitat. Que ara surti gent que diu que també vol la qualitat em sembla perfecte. Benvinguts al club.

EP. *Quins són els escriptors catalans hereus de Monzó? N'hi ha?*

QM. Hi va haver una època, durant els 80, en què aquí qualsevol pobre desgraciat menor de 25 anys que començava a publicar era fill meu. El borregisme cultural d'aquest país m'ha atribuït molts fills. Com que no hi ha temps de llegir els llibres, val més funcionar a base de contracobertes o d'*el que toca dir*. Tothom que sortia en aquella època era fill meu, absolutament tothom, fes contes o no. Jo agafava algun llibre d'aquests i me'l mirava, i veia que de fills meus en tenien ben poc: eren gent que, com jo, s'havien dedicat a llegir escriptors d'arreu del món i aprendre de tothom. Però els periodistes culturals anaven repetint la mateixa cantarella.

EP. *No en reconeix cap, de fill?*

QM. No, fins que la prova de l'ADN no demostrï cap paternitat, no en reconec cap. No va així la cosa. Era massa fàcil en aquella època adjudicar-me tot el que els interessava.

Canvi de beguda, de cotxe i de president

► Quan Jordi Pujol va accedir a la presidència de la Generalitat, Quim Monzó ja havia publicat tres llibres (dos dels quals no vol reeditar) i faltaven vuit mesos perquè tragués el recull de contes *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury* (1980).

"La nit que Pujol va guanyar les primeres eleccions, vaig sentir la notícia per la ràdio, mentre aparcava el dos cavalls per anar de copes. Tothom deia que aquest president duraria dos dies perquè les coalicions eren molt febles. Jo he anat canviant de beguda i de cotxe, i Pujol ha continuat sent-hi".

El Fenomen Monzó, amb majúscules, va arribar el 1989 amb la publicació de la novel·la *La*

magnitud de la tragèdia i, sobretot, el 1993 amb els relats d'*El perquè de tot plegat*. Paral·lelament, el programa *Persones humanes* de TV3 el convertia en tot un personatge mediàtic.

Deu anys i uns quants llibres després, Pujol plega i Monzó s'ho mira. "He viscut la fi del pujolisme amb la mateixa mirada prudent i escèptica amb què en vaig veure l'arribada", diu. Ja no busca aparcament quan va de bars: "Aviat vaig aprendre que si vas de copes és millor deixar el cotxe a casa i tirar de taxi". Temps era temps es prenia quinze gintònics en una nit, però la quinina va estar a punt de deixar-lo sord. Ara opta pel *dry martini* o pel whisky.